

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Misvattingen over de jeugd van tegenwoordig?

Roks, R.A.; Brands, J.; Rodermond, E.; Zand, E.G. van 't

Citation

Roks, R. A., Brands, J., Rodermond, E., & Zand, E. G. van 't. (2024). Misvattingen over de jeugd van tegenwoordig? *Delikt En Delinkwent*, 55(1), 41-48. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4284086>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4284086>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Criminologie

DD 2025/4

Misvattingen over de jeugd van tegenwoordig?

1. Inleiding

Spraakmakende mediaberichten resulteren in ‘vertekenende beelden’ en hebben invloed op gevoelens van onveiligheid, aldus onderzoekers van de politie in het recent verschenen fenomeenbeeld ‘Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld’ (Boerman, Stoffers & Tadic 2024). Felson (2002) merkte in dit opzicht eerder al op dat “*crime offends us so much that we lose our objectivity*”. Om dit punt te benadrukken, presenteert Felson (2002) tien *fallacies about crime*, oftewel misvattingen, misconcepties en andersoortige hardnekkige beelden die er bestaan over criminaliteit en waar eenieder van tijd tot tijd op lijkt terug te vallen. De eerste misvatting die Felson beschrijft, is het gevolg van iets dat ook wordt beschreven door de onderzoekers van de politie: veel mensen baseren hun kennis over criminaliteit op mediaberichtgeving. Alhoewel dit een beeld geeft van de criminaliteit, is het volgens Felson belangrijk om hierbij te onderkennen dat het gaat om een gedramatiseerd beeld: het zijn vooral de aansprekende, sensationele zaken die in de media bovenmatig veel aandacht krijgen. Deze zogenaamde *dramatic fallacy* komt momenteel tot uiting in onder andere het hardnekkige beeld over de criminele betrokkenheid van jongeren. Te denken valt aan de betrokkenheid van minderjarigen bij zware geweldsincidenten of het uithalen van drugs in de Rotterdamse haven. Een andere misvatting die Felson uiteenzet is in deze context eveneens relevant: *the innocent youth fallacy*. Felson stelt dat jongeren doorgaans als onschuldig worden gezien, maar dat ze wel degelijke hele ernstige delicten (kunnen) plegen.

Geïnspireerd door het werk van Felson belichten we in deze bijdrage een

aantal actuele en hardnekkige beelden die in Nederland de ronde doen als het gaat om jeugdcriminaliteit. In het bijzonder willen we een aantal beelden kritisch tegen het licht houden aan de hand van wetenschappelijke studies. Ten eerste bespreken we het beeld dat er van een afname van jeugdcriminaliteit geen sprake zou zijn en dat een deel van de criminaliteit zich verplaatst naar het online domein. Ten tweede gaan we in op de beelden die er bestaan over de verharding van de jeugdcriminaliteit. Ten derde richten we onze aandacht op de roep om harder tegen zware jeugdcriminaliteit op te treden door minder ‘soft’ te straffen. We besluiten met een oproep tot meer nuance als het gaat om jeugdcriminaliteit in Nederland.

2. “Er is geen afname, maar een verplaatsing van jeugdcriminaliteit naar online omgevingen”

In de criminologische literatuur wordt al langere tijd beschreven dat we voor verschillende vormen van criminaliteit een dalende trend zien (Farrell, Tilley & Tseloni 2014), ook wel de *crime drop* genoemd. Per context verschilt het wanneer deze dalende trend is ingezet: in de Verenigde Staten bijvoorbeeld begin jaren 90 (Farrell e.a. 2014), in Nederland sinds het begin van deze eeuw (De Jong 2018). Er wordt weleens gesuggereerd dat de opkomst van online criminaliteit deze daling kan verklaren. In dit onderdeel bezien wij op basis van (recent) wetenschappelijk onderzoek hoe houdbaar deze hypothese is.

Farrell en collega's (2014) onderzochten onder andere de rol van ‘het internet’ in het verklaren van de *crime drop*, en achten deze rol beperkt. De *crime drop* was in de Verenigde Staten al ‘onderweg’ ten tijde van de introductie van het internet. Ook in een latere studie naar de vraag “*Did cybercrime cause the crime drop*” luidt het antwoord “nee”: “*The timing is wrong*” (Farrell & Birks 2018, p. 4). De auteurs menen dat de afname van de geregistreerde criminaliteit en

de opkomst van cybercriminaliteit gezien moeten worden als onafhankelijke ontwikkelingen die veroorzaakt worden door grote veranderingen op het gebied van gelegenheidsstructuren voor criminaliteit (Farrell & Birks 2018). Kortom: er is geen sprake van een verplaatsing, maar eerder van een nieuwe groep criminelen, die acteert op online gelegenheid. De gelegenheid om offline criminaliteit te plegen, en dan met name vermogenscriminaliteit, wordt tegelijkertijd steeds kleiner door preventieve maatregelen die getroffen worden door burgers en bedrijven (De Jong 2018) – ook wel de ‘*security hypothesis*’ genoemd (Farrell e.a. 2014).

Er circuleren toch ook andere zienswijzen in de criminologische literatuur. Zo beargumenteren Miró-Llinares en Moneva (2019) bijvoorbeeld dat er wel degelijk bewijs voor verplaatsing te vinden is. Allereerst, waar Farrell en Birks (2018) stellen dat de (algemene) *crime drop* al gaande was op het moment dat het internet haar intrede deed, beargumenteren Miró-Llinares en Moneva (2019) dat IT in zijn algemeenheid tegen die tijd al breder beschikbaar was; denk aan computers en videogames. Doordat vooral jongeren hiervan gebruikmaken, zullen zij minder tijd in de fysieke ruimte besteden en tegelijkertijd, en hierin ligt de kern van hun betoog, juist meer tijd online doorbrengen, wat een verschuiving in gelegenheden teweeg brengt. Misschien nog wel belangrijker is dat zij constateren dat “*there have been increases in criminal opportunities in cyberspace that parallel decreases in criminal opportunities in physical space, particularly with respect to dual crimes (which can be conducted in both environments)*” (Miró-Llinares & Moneva 2019, p. 4). Kortom, binnen bepaalde vormen van criminaliteit raken online en offline omgevingen steeds nadrukkelijker verweven wat het ‘verplaatsingsvraagstuk’ verder compliceert.

Een systematische literatuurreview over ‘*digital displacement of youth offending*’ van McCord, Birch en Bizo (2022) verschaft meer inzicht in de bovengenoemde

complexiteit. Deze studie leert dat er verschillende typen online jeugdige daders zijn die op verschillende manieren in aanraking komen met gedigitaliseerde criminaliteit (waarbij de digitale techniek louter het middel vormt) en cybercriminaliteit (waarbij digitale techniek zowel het middel als het doelwit vormt). Een eerste is “*the digitally assisted offender, who may offend traditionally and also with a component of or migration to technology*” (McCord e.a. 2022, p. 9). Voor deze groep lijken McCord en collega’s te stellen dat er wel degelijk een verschuiving (b)lijkt vanuit traditioneel naar gedigitaliseerd ouderschap. Maar jeugdigen raken ook op andere wijzen betrokken bij cybercriminaliteit. Een tweede type jeugdige dader dat zij onderscheiden is namelijk “*digitally dependent and less likely to traditionally offend, preferring the perceived anonymity and lower physical risk of online-only activities*” (McCord e.a. 2022, p. 9). Deze constatering wijst dan eerder in de richting van het standpunt van Farrell en collega’s (2014): voor beide vormen (offline en online criminaliteit) gelden andere gelegenheidsstructuren. Als laatste beschrijven McCord en collega’s een groep jongeren “*who have not crossed a criminal threshold but have engaged in digital harm, [and] could progress to either type of offending*” (McCord e.a. 2022, p. 9). Deze laatste categorie wordt in andere studies ook uitgelicht (bijvoorbeeld Brewer, Cale, Goldsmith & Holt 2018), waarbij de gevolgen van het toevallig treffen van ‘*harmful materials*’ nog onvoldoende begrepen worden met oog op het voorsorteren op toekomstig online crimineel gedrag.

In deze verschillende dadergroepen met verschillend online crimineel gedrag is meer inzicht verkregen via een tweetal systematische reviews waarin het beschikbare empirische onderzoek over risicofactoren en ontwikkelingspaden richting cybercriminaliteit is gesynthetiseerd (Loggen, Moneva & Leukfeldt 2024a; 2024b). De onderzoekers concluderen dat bij financieel-gedreven online criminaliteit, zoals het verkrijgen van geld, informatie of producten

door middel van oplichting, eerder sprake lijkt te zijn van een uitbreiding van traditionele criminele activiteiten dan van verplaatsing (Loggen e.a. 2024a). De plegers maken handig gebruik van het internet om (grote groepen) slachtoffers te bereiken. Tegelijkertijd vertoont hun criminele netwerk veel overeenkomsten met traditionele netwerken en maken de plegers zich naast bijvoorbeeld *phishing* schuldig aan inbraken, geweld en drugscriminaliteit. Hun criminele verdienmodel wordt dus meer hybride, maar verplaatst zich niet, althans zeker niet volledig, van het offline naar het online domein (zie o.a., Loggen e.a. 2024a).

Naast dit ontwikkelingspad dat gerelateerd is aan traditionele criminaliteit, is er echter ook een ontwikkelingspad van jonge financieel-gedreven plegers die zich vanaf het begin wenden tot cybercriminaliteit om (snel) geld te verdienen. Uit de (beperkte) literatuur kan echter niet worden opge maakt hoe groot beide groepen zijn, zodat onduidelijk blijft in welke mate financieel-economische criminaliteit zich naar het internet verplaatst (Loggen e.a. 2024a). Waar het gaat om vormen van cybercriminaliteit waarbij online systemen niet slechts het middel maar ook het doelwit van de aanval zijn (denk aan *hacking*, *Distributed Denial of Service (DDoS)*, *malware* of *ransomware*) wijst de literatuur wel vrij unaniem op de (relatief) jonge leeftijd van de plegers hiervan. Hackers lijken vaak te starten vanuit een interesse in *gaming*, computers en techniek op de basisschoolleeftijd, waardoor zij vervolgens, voordat zij goed en wel 16 jaar oud zijn, via openbare fora waarop deze interesse wordt gedeeld en gevoed, terechtkomen op gesloten fora waar ook criminele handelingen aangeleerd en genormaliseerd worden (Loggen e.a. 2024b; van der Wagen, van 't Zand, Matthijssse & Fischer 2019). *Hacking* lijkt wel duidelijk de *age-crime curve* te volgen, zodat tijdens de jongvolwassenheid een proces van *aging out* plaatsvindt.

Kortom, is er nu sprake van een verschuiving van criminele activiteiten naar de online omgeving? Op basis van de beschikbare

wetenschappelijke kennis kan geconcludeerd worden dat hoewel de *crime drop* zeer waarschijnlijk niet sluitend verklaard kan worden door verplaatsing naar het online domein, de digitalisering wel een impact heeft gehad op de ontwikkeling van zowel traditionele criminaliteit als cybercriminaliteit (Miró-Llinares & Moneva 2019).

3. “De jeugdcriminaliteit in Nederland is aan het verharden”

De meest recente uitkomsten van de Monitor Jeugdcriminaliteit kwamen voor veel mensen vermoedelijk als een verrassing. De voornaamste conclusie was namelijk dat er geen sprake is van verjonging of verharding als het gaat om jeugdcriminaliteit in Nederland. Sterker nog, anders dan veelal wordt gedacht, zijn er vooral positieve ontwikkelingen op het gebied van de jeugdcriminaliteit in Nederland. Sinds de eeuwwisseling is er sprake van een sterke daling (halvering) van de criminaliteit gepleegd door jongeren en jongvolwassenen (Van der Laan, Beerthuisen & Goudriaan 2017; Van der Laan, Tollenaar, Beijers & Kessels 2024).

Deze dalende trend in de geregistreerde jeugdcriminaliteit wordt echter lang niet door iedereen herkend. Sterker nog, professionals uiten hun zorgen over de verharding van de jeugdcriminaliteit in Nederland (Van der Laan e.a. 2024). Wat er echter met verharding bedoeld wordt, loopt in de praktijk nogal eens uiteen: het kan verwijzen naar het op jongere leeftijd betrokken raken bij zware (gewelds)delicten, maar het kan eveneens betrekking hebben op de betrokkenheid van meer jongeren bij zwaardere vormen van criminaliteit. Een centrale conclusie in het werk van Van der Laan en collega's (2024) is dat er op basis van de door hen geanalyseerde politie- en justitieregistraties geen aanwijzingen zijn dat de landelijke jeugdcriminaliteit ernstiger is geworden. Dit behoeft een nadere toelichting. De resultaten van een studie van Beijers en collega's (2023, p. 46) maken duidelijk dat er tussen 2010 en 2021 sprake is van een halvering van het aantal jeugdige strafrechtelijke veroordeelden voor

gewelddiscriminaliteit. Bovendien concluderen zij dat het aantal veroordeelde jeugdige daders van zware mishandeling, doodslag en moord in 2021 een stuk lager was dan in 2010. Ook hier is gemiddeld genomen sprake van bijna een halvering. Beijers en collega's (2023, p. 47) keken ook naar het aantal feiten waaraan jeugdige strafrechtelijke daders schuldig zijn bevonden. Ten opzichte van 2010 is het aantal ernstige geweldsfeiten gepleegd door jeugdige strafrechtelijke daders in 2021 gedaald.

Meer recent brachten Van der Laan en collega's (2024, p. 45) deze bovengenoemde bevindingen samen. Wanneer we ontwikkelingen in de geregistreeerde gewelddiscriminaliteit onder jeugdigen zien als indicatief voor 'ernst', valt er iets opmerkelijks waar te nemen: de geregistreeerde gewelddiscriminaliteit onder jeugdigen is de afgelopen twee decennia ruim gehalveerd. De resultaten van het onderzoek van Van der Laan en collega's (2024, p. 41) maken inzichtelijk dat onder minderjarigen het aandeel verdachten van een geweldsmisdrijf tot aan 2018 sterk afneemt. In de jaren hierna blijft het aandeel op een stabiel niveau van rond de drie verdachten per 1.000 minderjarigen. Onder jongvolwassenen wordt door Van der Laan en collega's (2024, p. 41) een jaarlijks continue daling gevonden tot een aandeel van 3,4 op de 1.000 verdachten in de leeftijd van 18 tot 23 jaar in 2023.

Op deze kortere termijn (2018-2023) lijkt er sprake van een gelijkblijvend niveau van jeugdige verdachten van geweldsmisdrijven en, bovendien, een lichte toename van het aantal jeugdigen schuldig bevonden aan een ernstig geweldsdelict. In de jaren 2017-2022 zou daarnaast het aantal en het percentage van geweldszaken waarbij ook een (steek)wapen is gebruikt hoger zijn dan in de jaren daarvoor. En ondanks dat het aantal veroordelingen voor bijvoorbeeld zware mishandeling of doodslag onder jeugdigen laag is, merken de onderzoekers wel op dat dit sinds 2017 is toegenomen. Van der Laan en collega's (2024, p. 46) stellen dat het opvallend is dat de toename van geregistreeerde

ernstige vormen van gewelddiscriminaliteit door jongeren tot aan 2021 zich vooral lijkt te concentreren in de grotere steden van Nederland. Of dit een einde markeert van de jarenlange daling van ernstige gewelddiscriminaliteit onder jongeren valt volgens de onderzoekers niet te zeggen.

De politiek heeft de afgelopen jaren de nodige zorg over en aandacht voor de betrokkenheid van kwetsbare jongeren bij georganiseerde vormen van (drugs)criminaliteit. De vraag die rijst is: wat weten we over de betrokkenheid van jongeren bij specifiek de georganiseerde misdaad? Waar de bronnen die ten grondslag liggen aan de Monitor Jeugddiscriminaliteit inzicht geven in de ontwikkelingen op het gebied van geweldsdelicten onder jongeren, kan dit niet gezegd worden over de cijfermatige betrokkenheid van jongeren bij georganiseerde vormen van criminaliteit. Betrokkenheid bij georganiseerde criminaliteit is over het algemeen lastig vast te stellen op basis van officiële registraties van politie en justitie.

Om toch een beeld te krijgen van het aandeel jongeren dat betrokken is bij georganiseerde criminaliteit kan het dashboard van de website Zicht op Ondermijning (een samenwerking tussen lokale overheden en de landelijke overheid) geraadpleegd worden (zichtopondermijning.nl, geraadpleegd op 22 november 2024). Diverse data van het Centraal Bureau voor de Statistiek worden in dit dashboard gecombineerd met data van andere betrouwbare landelijke bronnen om cijfermatige ontwikkelingen te presenteren die zijn bedoeld om lokale problemen en risico's inzichtelijk te maken voor gemeenten om zo de (preventieve) aanpak te versterken. Met betrekking tot *first offenders* – jongeren die in de periode van 2012 tot en met het peiljaar eenmalig verdacht zijn geweest van een drugsdelict – zien we dat het gaat om 0,1% van de iets meer dan 2,8 miljoen jongeren met de leeftijd van 10 tot en met 23 jaar in Nederland. Met betrekking tot *recidivisten* – oftewel jongeren die in de periode van 2012 tot en met het peiljaar herhaaldelijk verdacht

zijn geweest van een drugsdelict, waarbij ten minste één verdenking plaatsvond in het peiljaar – gaat het afgerond zelfs om 0% (1220 van 2.874.250 jongeren met de leeftijd van 10 tot en met 23 jaar). Het dashboard richt zich naast de verdachten van een drugsdelict ook op de verdachten van een zogenoemd ondermijnend delict. Ondanks dat de website niet aangeeft wat hieronder verstaan dient te worden, zijn de percentages ook hier klein: voor zowel *first offenders* als *recidivisten* gaat het om 0,2% van de jongeren in de leeftijdscategorie 10 tot en met 23 jaar.

Kan er op basis van het beschikbare wetenschappelijke onderzoek nu gezegd worden dat er sprake is van een verharding van de jeugdcriminaliteit. De cijfermatige ontwikkelingen geven geen zicht op een duidelijke toename van zware geweldsdelicten onder jongeren. Maar het aandeel jongeren dat betrokken is bij vormen van georganiseerde (drugs)criminaliteit is niet van dien omvang dat dit wijst op een verharding van de jeugdcriminaliteit.

4. “De straffen voor jongeren zijn te soft”

De roep om harder straffen is van alle tijden; gevoed door mediaberichtgeving over ernstige incidenten en maatschappelijke en politieke ophef over gepercipieerde lage straffen klinkt regelmatig de ambitie om het sanctiestelsel drastisch te verzwaren. Met het aantreden van het kabinet Schoof is in elk geval op papier een stap gezet richting de verwezenlijking van deze ambitie. Meer specifiek wordt in het regeerakkoord (Rijksoverheid 2024) beschreven hoe het kabinet enerzijds wil inzetten op preventie, onder meer door continuering van het programma ‘Preventie met Gezag’, maar anderzijds op zwaardere straffen: zo valt te lezen over het verhogen van maximale straffen voor 14- en 15-jarigen in het geval van ernstige misdrijven, maar wordt tevens besproken over een uitgebreide motiveringsplicht wanneer bij ernstige misdrijven het

adolescentenstrafrecht bij meerderjarigen wordt toegepast.

De voorgenomen plannen roepen verschillende vragen op. Binnen het jeugdstrafrecht is de maximale vrijheidsstraf 1 jaar voor kinderen van 14 en 15 jaar. Voor kinderen van 16 en 17 jaar is dit 2 jaar (zie voor een overzicht ‘Straffen en maatregelen voor jongeren’, rijksoverheid.nl). Onder het jeugdstrafrecht kan ook de maatregel ‘plaatsing in een inrichting voor jeugdigen’ worden opgelegd (de PIJ-maatregel, ook wel jeugd-tbs genoemd). De PIJ-maatregel kan maximaal 7 jaar duren (waarvan één jaar voorwaardelijk) en kan (bij uitzondering) worden omgezet naar een tbs-maatregel. Naast het gewone jeugdstrafrecht kan ook het adolescentenstrafrecht worden toegepast. Op basis van het adolescentenstrafrecht kunnen jongeren van 16 en 17 jaar in bepaalde gevallen volgens het volwassenenstrafrecht (artikel 77b Sr) worden berecht en jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c Sr). Met betrekking tot de wens om de maximale straffen voor 14- en 15-jarigen te verhogen komt dan allereerst de vraag op welke straffen binnen de bestaande mogelijkheden aan jeugdigen worden opgelegd. Daarnaast is interessant om te beschouwen in hoeverre de gewenste wettelijke motiveringsplicht in de praktijk al bestaat.

In de Monitor Jeugdcriminaliteit (Tollenaar & van der Laan 2023) wordt, naast de aard van gepleegde misdrijven, ook gekeken naar de opgelegde straffen aan jeugdigen en jongvolwassenen. Kijkend naar het aantal opgelegde straffen onder minderjarigen blijkt dat het aantal door het openbaar ministerie en de rechter opgelegde sancties in de periode 2019-2023 is afgenomen. Zoals wordt vermeld in het rapport hebben in 2023 1,9 per 1.000 minderjarigen een sanctie van het openbaar ministerie aangeboden gekregen en 4,7 per 1000 minderjarigen een sanctie opgelegd gekregen door een rechter (Tollenaar & van der Laan 2023, p. 35). Opvallend daarbij, in het kader van de roep om ophoging van het strafmaximum, is dat de

lichte stijging van het aantal minderjarigen dat schuldig werd bevonden aan een ernstig geweldsdelict in de jaren 2018-2023 niet gepaard gaat met een toename in het aantal opgelegde zware sancties zoals een vrijheidsbenemende straf. Wel is er een (lichte) toename van het aantal opgelegde PIJ-maatregelen (onder de 16- tot 18-jarigen). Wanneer wordt gekeken naar de gemiddelde duur van sancties, en dan specifiek de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, dan blijkt dat die gemiddelde duur in 2017 nog op 74 dagen lag, tegen gemiddeld 70 in 2021 (het laatste jaar waarover cijfers worden gepresenteerd in de betreffende publicatie). De auteurs concluderen op basis van de cijfers dat onduidelijk is of de geconstateerde lichte toename van het aantal minderjarigen dat is veroordeeld voor een ernstig geweldsmisdrijf ook betekent dat de ernst van die misdrijven over de gehele linie ook is toegenomen, want: “deze ontwikkeling lijkt namelijk niet gepaard te gaan met een toename van het aantal zwaardere vrijheidsbenemende straffen onder minderjarigen” (Tollenaar & Van der Laan 2023, p. 57).

Een ander WODC-onderzoek biedt inzicht in de toepassing van het adolescentenstrafrecht (Prop, Zeijlmans, & van der Laan 2024). In dit onderzoek zijn strafzaken van 16- tot 23-jarigen bestudeerd die in de periode 2017-2021 in eerste aanleg zijn afgedaan. Ten behoeve van de studie zijn vier categorieën strafzaken onderzocht, namelijk (1) strafzaken van 16- en 17-jarigen waarbij sprake is van de toepassing van artikel 77b Sr, (2) vergelijkbare strafzaken van 16- en 17-jarigen waarbij het jeugdstrafrecht is toegepast, (3) strafzaken van 18- tot 23-jarigen waarbij artikel 77c Sr is toegepast en (4) strafzaken van 16- tot 23-jarigen waarbij artikel 495 lid 4 en 5 Sv is toegepast. Dit laatste artikel maakt het mogelijk om afzonderlijke feiten die zijn gepleegd in de minderjarigheid en meerderjarigheid te combineren in één zaak, waarbij de rechter ervoor kan kiezen om het jeugdstrafrecht toe te passen. Binnen het onderzoek is bekeken wat de kenmerken zijn van

de zaken waarin het adolescentenstrafrecht is toegepast en waarin deze verschillen van zaken waarbinnen het reguliere strafrecht is toegepast. Daarnaast is onderzocht wat de motivering van de rechter is voor toepassing van het adolescentenstrafrecht. Tot slot is bezien in hoeverre de eis van de officier van justitie, het advies van deskundigen en het standpunt van de verdediging afwijken van de beslissing van de rechter ten aanzien van het toe te passen sanctiestelsel. Uit het onderzoek blijkt allereerst dat weliswaar niet in alle zaken waarin het adolescentenstrafrecht is toegepast een uitgebreide motivering in het vonnis is opgenomen, maar dat dat doorgaans wel het geval is indien het ernstige(re) feiten betreft. Deze vonnissen zijn over het algemeen veel uitgebreider, wat er dan ook toe heeft geleid dat juist deze vonnissen in het onderzoek zijn bekeken. Hiermee wijzen de onderzoekers ook op het feit dat deze zaken niet representatief zijn voor alle strafzaken waarbinnen het adolescentenstrafrecht is toegepast.

Uit de vergelijking van de groepen blijkt allereerst dat ‘weloverwogen handelen’ en ‘onsuccesvolle behandeling in het verleden’ en ‘beperkte pedagogische mogelijkheden’ kenmerken zijn van de zaken waarbinnen artikel 77b is toegepast. Daarnaast wordt bij deze groep vaker gewezen op eigen keuzes ten aanzien van de criminele levensstijl en er is vaker sprake van een ernstige criminele carrière. Deze groep 16- en 17-jarigen krijgt, logischerwijs, gemiddeld langere vrijheidsbenemende straffen opgelegd dan de vergelijkingsgroep jongeren die volgens het jeugdstrafrecht is gesanctioneerd. Als motivering voor de toepassing van het volwassenenstrafrecht worden “schokkende en gewelddadige feiten, een berekende houding van de dader, het volwassen karakter van de gepleegde feiten en behandel(on)mogelijkheden” genoemd (Prop e.a. 2014, p. 41).

Kijkend naar de andere groep waarop het adolescentenstrafrecht is toegepast, de jongvolwassenen gesanctioneerd volgens het jeugdstrafrecht (artikel 77c), komt in de vonnissen naar voren dat voor deze groep

“beperkte handelingsvaardigheden en problemen op verschillende gebieden worden gesignaleerd”. Met betrekking tot die problemen worden onder meer het ontbreken van een (zinvolle) dagbesteding en de aanwezigheid van een licht verstandelijke beperking genoemd. In tegenstelling tot de 77b-groep wordt hier geconstateerd dat er wel pedagogische mogelijkheden zijn. Het is, concluderend, de vraag in hoeverre de voorgenomen kabinetsplannen voorzien in een leemte. Voor wat betreft de gewenste motiveringsplicht in zaken waarin het adolescentenstrafrecht wordt toegepast bij meerderjarigen kan worden gesteld dat in ernstige zaken al vaak een uitgebreide motivering in het vonnis is opgenomen. Ten aanzien van het aanscherpen van het jeugdstrafrecht voor 14- en 15-jarigen is het de vraag in hoeveel zaken het ophogen van de maximumstraf daadwerkelijk tot een hogere straf zal leiden.

5. Conclusie

We begonnen deze bijdrage met een verwijzing naar het bestaan van vertekende beelden over criminaliteit. In deze bijdrage hebben we ons specifiek gericht op misvattingen over jeugdcriminaliteit, iets waarin we in sterke mate de zogenoemde *dramatic fallacy* terug zien komen. Bovendien zien we in de beelden over de verharding van de jeugdcriminaliteit het omgekeerde van de *innocent youth fallacy* terugkomen. We hopen dat onze bijdrage duidelijk maakt dat er behoefte is aan meer nuance over de jeugd van tegenwoordig. Want: ja, er zijn voorbeelden van ernstige jeugdcriminaliteit en ja, jongeren zijn inventief waar het gaat om online criminaliteit. Maar tegelijkertijd kunnen we constateren dat de meeste jongeren deugen. Slechts een klein deel van de jeugdigen gaat over tot criminaliteit en in die gevallen zijn de nodige passende (strafrechtelijke) reacties beschikbaar.

R.A. Roks, J. Brands, E. Rodermond & E.G. van 't Zand

Literatuurlijst

Boerman, Stoffers & Tadic 2024

F.A. Boerman, E. Stoffers & D. Tadic, *Geweld van de georganiseerde misdaad in beeld: Moord & doodslag en aanslagen met explosieven (Fenomeenbeeld geweld 2024)*, Politie, Eenheid Landelijke Opsporing en Interventies & Eenheid Landelijke Expertise en Operaties 2024.

Beijers, Tollenaar & Van der Laan 2023

J. Beijers, N. Tollenaar, & A.M. Van der Laan, *Ontwikkelingen in ernstig geweld door jeugdigen in de periode 2010 tot en met 2021*. WODC 2023.

Brewer, Cale, Goldsmith & Holt 2018

R. Brewer, J. Cale, A. Goldsmith & T. Holt, 'Young people, the internet, and emerging pathways into criminality: A study of Australian adolescents', *International Journal of Cyber Criminology* (1) 2018/12, p. 115-132.

Farrell & Birks 2018

G. Farrell & D. Birks, 'Did cybercrime cause the crime drop?', *Crime Science* (1) 2018/7, p. 8.

Farrell, Tilley & Tseloni 2014

G. Farrell, N. Tilley & A. Tseloni, 'Why the crime drop?', *Crime and justice* (1), 2014/43, p. 421-490.

Felson 2002

M. Felson, *Crime and everyday life*, Thousand Oaks, California: Sage 2002.

De Jong 2018

J. de Jong, *Het mysterie van de verdwenen criminaliteit*, Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek 2018.

Loggen, Moneva & Leukfeldt 2024a

J. Loggen, A. Moneva & R. Leukfeldt, 'A systematic narrative review of pathways into, desistance from, and risk factors of financial-economic cyber-enabled crime',

Computer Law & Security Review 2024/52, p. 105858.

Loggen, Moneva & Leukfeldt 2024b

J. Loggen, A. Moneva & R. Leukfeldt, 'Pathways into, desistance from, and risk factors related to cyber-dependent crime: A systematic narrative review', *Victims & Offenders* 2024, p. 1-32.

McCord, Birch & Bizo 2022

A. McCord, P. Birch & L.A. Bizo, 'Digital displacement of youth offending: scoping and understanding the issue', *Journal of criminological research, policy and practice* (4) 2022/8, p. 243-259.

Miró-Llinares & Moneva 2019

F. Miró-Llinares & A. Moneva, 'What about cyberspace (and cybercrime alongside it)? A reply to Farrell and Birks "Did cybercrime cause the crime drop?"', *Crime Science* (1), 2019/8, p. 1-5.

Prop, Zeijlmans & van der Laan 2024

L.J.C. Prop, K. Zeijlmans & A. van der Laan, *De toepassing van het adolescentenstrafrecht bij 16- tot 23-jarigen. Kenmerken van (strafzaken van) de doelgroep en motivering door de rechter*, Den Haag: WODC 2024.

Rijksoverheid 2024

Rijksoverheid, *Regeerprogramma. Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet*, 13 september 2024.

Tollenaar & van der Laan 2023

N. Tollenaar & A.M. Van der Laan, *Monitor Jeugdcriminaliteit 2023. Ontwikkelingen in jeugdige strafrechtelijke daders en de afdoeningen tot 2022*. WODC 2023.

Van der Laan, Beerthuizen & Goudriaan 2017

A.M. van der Laan, M.G.C.J. Beerthuizen, & H. Goudriaan, 'Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit, 1997 tot 2015'. *Justitiële verkenningen*, 2017/43, p. 28-49.

Van der Laan, Tollenaar, Bijers & Kessels 2024

A.M. van der Laan, N. Tollenaar, J. Beijers & R.J. Kessels, *Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023. Synthese van bevindingen uit de Monitor Jeugdcriminaliteit*. WODC 2024.

Van der Wagen, van 't Zand, Matthijsse & Fischer 2019

W. van der Wagen, E.G. van 't Zand, S.R. Matthijsse & T.F.C. Fischer, *Cyberdaders: uniek profiel, unieke aanpak? Een onderzoek naar kenmerken van en passende interventies voor daders van cybercriminaliteit in enge zin*, Den Haag: WODC 2019.